

Old Sillevoold

heemkundige vereniging

voorjaar 2002

ISSN: 1569-1365

Bestuur:

Eric Kunst:	Voorzitter
André Tangelder:	Secretaris
Anja Arendsen:	Penningmeester
Bernard Dorrestijn	
Theo Koolenbrander	
Pieter Muijsers	
Annie Raben	

Secretariaat:

André Tangelder
Prins Willem Alexanderstraat 5
7064 GH Silvolde
tel : 0315-32 75 90
email: a.tangelder@hccnet.nl

Penningmeester:

Anja Arendsen
Ulftseweg 30
7064 BD Silvolde
bankrekening: 3591.84.375 Rabobank Silvolde
Girorekening: 7623162
t.n.v. Penningmeester Old Sillevold

Leden redactie:

G. Beekema, B. Dorrestijn, B. Harbers, E. Kunst,
H. Starink, W. Veenhuizen.

Lidmaatschap: contributie bedraagt € 11,50 per jaar

losse nummers verenigingsblad € 2,25 per stuk

INTERNET: <http://www.oldsillevold.nl>

Jaargang 5, nummer 8

Voorwoord.

In alle stilte beleefde Old Sillevold op 18 februari haar eerste lustrum. Zonder er bij stil te staan, ging onze heemkundige vereniging door met haar activiteiten: op haar geheel eigen wijze en in haar eigen tempo. Toch willen we even terugblikken op die eerste vijf jaar en ons afvragen wat er zoal is bereikt. We kunnen noemen een gestage groei van het aantal leden, de soos-avonden waarvoor de belangstelling steeds toeneemt. Niet alleen de jaarvergadering in het voorjaar, ook de openbare lezing in het najaar trekt behoorlijk veel publiek. Aan de jaarafsluiting in juni nemen steeds meer mensen deel. In 't Pomphuis heeft de vereniging een mooi depot waarin een verzameling bodemvondsten, foto's, boeken en andere geschriften, grafkruisen en -stenen worden bewaard. Er zijn twee vitrines met mooie fotoreportages; een derde is speciaal in de maak voor het inmiddels gerestaureerde vaandel van de Oude Compagnie. Als laatste noemen we het verenigingsblad, dat 2x per jaar uitkomt met op de achterzijde de lijst met onze vaste sponsors. Al met al best iets om trots op te zijn.

Veel leesplezier.

De redactie.

Mededelingen

Woensdag 17 april sociëteitsavond bij Herberg Jan aanvang 20.00 uur. Jan Jaartsveld vertelt over de geschiedenis van Jaartsveld's Wegenbouwbedrijf

Woensdag 22 mei sociëteitsavond. Bernard Dorrestijn vertelt over de Silvoldse Buurt.

Woensdag 26 juni Zomeravond-evenement. Een bezoek aan boerderij 'Beestenboer'.

Silvolde 70 jaar geleden

In 1931 verscheen er in een uitgave van A.A. van Deutekom te Varsseveld, een 'Gids van Varsseveld, Silvolde en Omstreken met kaart.'

In deze gids staat een beschrijving van Silvolde uit die tijd.

Hieronder het letterlijk verslag uit die gids.

Volgt men den Rijksweg van Terborg in de richting Ulft-Duitsche grens, dan komt men door Silvolde.

De weg Silvolde-Terborg is bijna geheel bebouwd, terwijl links en rechts zich enkele bosschen uitstrekken. Op ongeveer 500 meter van Silvolde ligt geheel verborgen in het hout, omgeven door een breede gracht, het oude prachtige Schuilenburg.

Schuilenburg, in het jaar 1423 gebouwd door Jhr. van Schuilenburg en meerdere eeuwen door genoemde familie bewoond, is thans nog in uitstekenden staat en in de jaren 1917-21 nog bewoond door den toenmaligen Minister van Buitenlandse zaken Jhr. van Karnebeek.

Het kasteel biedt veel bezienswaardigheden, terwijl de omgeving rijk is aan natuurschoon. Een wandeling van Terborg langs den Paaschberg naar Silvolde geeft een heerlijk uitzicht op kasteel Wisch te Terborg en Schuilenburg. Nabij Silvolde, waar een mooie beukenlaan toegang geeft naar het kasteel, ligt het bosch, een oud eikenbosch, zeer geschikt om te kampeeren, waarin zich in het midden een kapelletje bevindt, van waaruit men een mooi vergezicht heeft op Ulft. Gaan wij terug naar den Rijksweg, om van daar de intrede in Silvolde te doen, dan stijgt de weg enigszins. Het oude dorp, in den loop der tijden vernieuwd en verbeterd, is vrij hoog gebouwd en onderscheidt zich van omliggende plaatsen, ligt eenige meters hooger als de omgeving en heeft tengevolge van overstromingen, zoals dit in vroeger jaren veelvuldig plaats had, geen last. Aan de oostzijde van Silvolde, in de richting Ulft, kan men nog resten vinden van het in de middeleeuwen beroemde Kasteel Lichtenberg, hetgeen thans in verbouwd in een boerderij "De Vriezelaar".

Noordelijk van Silvolde gaat een weg door een boschrijke streek naar Varsseveld. Men vindt er verschillende mooie lanen en bosschen, rijk begroeid met varens en mooie houtsoorten. Een wandeling of fietstocht vanaf Silvolde, volgens ingesloten kaart, naar Varsseveld en over Sinderen terug is de moeite waard. Een schitterende tocht kan men maken vanaf Silvolde in 1½ naar het Slot Salm-Salm te Anholt (Duitschl.), per fiets ½ uur. Een bezoek aan dit slot met tuinen, bosschen enz. is wel een der mooisten, die men inderdaad in den Gelderschen Achterhoek kan maken. Maakt men deze tocht per fiets, dan volgt men den Rijksweg naar Ulft-Gendringen, waar als bezienswaardigheid kan opgemerkt worden de kasteelen Engbergen, Landfort en Hardenberg. Om Anholt met het Slot te bezien heeft men 3 à 4 uren noodig, terwijl op de terugweg Noordelijk van Anholt een weg langs het Kapelletje, begraafplaats der Vorsten zu Salm-Salm over de Regniet, Teulingbrug, waar men zeer zeker even zal rusten, om te genieten van het aldaar biedende natuurschoon, om van daar door het Anholtsche Broek (Bosch) den weg te volgen Dinxperlo-Silvolde. Zooals reeds is gezegd, kan ik elken toerist dezen tocht aanbevelen als een der schoonsten van den Gelderschen Achterhoek, dien men niet mag vergeten.

Teruggekomen van zoo'n tocht kan ik voor verfrissing een bad aanbevelen in ons Gemeentelijk Zwembad, liggende aan den Ouden IJssel, dat in een kwartier is te bereiken. Bij gunstig weer geeft Fanfarecorps "St. Radboud" verschillende avondconcerten, die steeds door een groote menigte worden aangehoord. Voor liefhebbers van watersport biedt de breede IJssel een prachtige gelegenheid en is vanaf Silvolde in vijf minuten te bereiken via de weg naar Ulft II.

Voor grootere tochten per fiets of auto, kan men naar Emmerich, Cleve, 's-Heerenberg, Zeddam met Montferland, Doetinchem, Slangenborg enz. Een zeer goede Tram- en Autobusdienst bestaat er naar Arnhem, Dieren, Zutphen, Emmerich, Isselburg, Anholt en Bocholt. Al deze plaatsen zijn langs mooie boschrijke wegen te bereiken en de streken welke men passeert, geven den toerist volop te genieten.

H. G. JANSEN, Dennenberg, SILVOLDE. SCHILDER EN BEHANGER.

HANDEL IN ALLE SOORTEN
GLAS- en VERFWAREN
BEHANGSELPAPIEREN
enz. Concurrerende prijzen.

Minzaam aanbevelend

BEZOEKT
Hotel HARBERS.

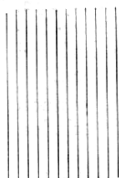
Gezellige zaal voor
Vergaderingen en Partijen.
Billijke prijzen.

WILT U
goed en goedkoop
gekleed gaan,
KOOPT DAN BIJ

J. B. Tangelder
SILVOLDE.
Dames- en Heeren-
Kleermakerij.

WILLEM HEINST, SILVOLDE

VOOR
Kruidenierswaren - Likeuren
Tabak, Sigaren en Sigaretten
en alle soorten fijne Vleeschwaren

Vlugge bediening. Scherp concurrerende prijzen.
Beleefd aanbevelend.

Met een bescheiden beurs kan men te Silvolde behoorlijk leven, de prijzen voor levensmiddelen etc. Zijn er zeer laag en goed. Voor gepensioneerden of renteniers biedt Silvolde een rustig oord om een genoeglijken ouden dag te hebben, terwijl bouwgronden voor Villa's en Landhuizen tegen zeer matige prijzen beschikbaar worden gesteld. Het dorp biedt voldoende goede Hotels en Pensions om een vakantie door te brengen, terwijl men in de overige zaken alle benodigheden kan krijgen, om het zich aan niets te laten ontbreken. Silvolde dat voor het meerendeel een Katholieke parochie is, heeft voor zich reeds een zeer belangrijke periode doorgemaakt. In verband hiermede laten wij het onderstaande volgen:

De oorsprong van de thans bestaande parochie Silvolde is ongetwijfeld vast te stellen in de grijze oudheid. Volgens aantekeningen van den Zeer Eerw. Heer H.J. Bleumers, pastoor te Silvolde van 1851 tot 1885, getuigt het thans in handen der Protestanten zijnde kerkgebouw van hoogen ouderdom; vooral de bouwstijl van den toren schijnt tot den voor Gotischen tijd te behooren. In Batavia Sacra wordt gezegd, dat te Silvolde een parochiekerk bestond aan den H. Mauritius toegewijd, met eene gefundeerde Vicarie van den H. Antonius. De tegenwoordige protestantsche Weem is zonder twijfel de plaats der vroegere katholieke pastorie. De oude kerk is bij de protestanten in gebruik sedert het jaar 1674. Toen de katholieken van Silvolde hun bedehuis in handen der protestanten zagen overgaan, hielden ze hun godsdienstoefeningen te Sinderen in de Kapel. Daarna werden de H. Geheimen gevierd in Brunsinkslag in het bosch. De toenmalige drost heeft hen daar verdreven. Belterman's schuur werd nu de plaats der godsdienstoefeningen, waarbij een groote eik de geloovigen, die geen plaats in de schuur konden krijgen, beschaduwde. Vervolgens hebben de katholieken vele jaren in Claassen's schuur de H. diensten bijgewoond. Op de plaats waar nu de toren van de nieuwe kerk gebouwd wordt, werd in het jaar 1756 een schuurkerk geplaatst. In het jaar 1825, den 15 Juli is met het grootste deel van het dorp Silvolde deze schuurkerk afgebrand.

Toen werd de schuur van Lucas Pierik tot kerk ingericht en als zoodanig gebruikt tot den 1en Mei 1838, den dag n.l. waarop de nieuwe kerk van Silvolde werd ingewijd. Deze heeft geen eeuw gehaald, want bouwvallig en te klein voor de zich steeds meer uitbreidende katholieke parochie van Silvolde, is zij in de maanden October-November gevallen onder de slagen van den moker, om plaats te maken voor een ruimer en schooner bedehuis, dat in den loop van 1931 zijn voltooiing hoopt te beleven. De R.-K. parochie Silvolde is in het bezit van een merkwaardig Mariabeeld, dateerende uit de vijftiende eeuw, afkomstig van de kerk te Varsseveld, doch ten tijde der aldaar ingevoerde Hervorming naar Anholt gebracht. Naar alle waarschijnlijkheid zal in den loop van 't jaar eene uitvoerige beschrijving verschijnen van dit beeld en deszelfs lotgevallen, uitgegeven door het Kerkelijk Kunst Gilde St. Bernulfus te Utrecht, dat zeer belangrijk en prachtige mededeelingen hieromtrent zal geven.

Verhaaltje.

door Erik Wehning uit Ruurlo

In ne plaatse in den Achterhook wonnen Hanna en Janna, twee ongetrouwde zusters, dee al aardig op de zestig anschotten.

Dizze beide muurbleumkes bestellen op een maol twintig hanen en twintig hennen bie Hendrik-Jan, ne pluumveehandelaar.

" Wie'j hebt ok 'n mooi hok veur ze laoten maken" zae Hanna.

" Jao, da's wal good " zae Hendrik-Jan, " maor wat wil ie toch met twintig hanen?"

" Iedere kipe zienen eigen hane " was 't antwoord van Janna.

" Maor da's neet neudig " sprak Hendrik-Jan. " Enen hane op twintig kippen is meer as genog."

" Daor kump niks van in " sprak Hanna. " Twintig hanen en twintig kippen komt t'r, want wie'j wet, wat wachten is."

Silvolds Belang van 1919 tot 1939

Door Ben Harbers

Als je geen geboren en getogen Silvoldenaar bent, zoals ik, en je leest dan toevallig in oude stukken iets over het verleden van een meer dan 80- jarige vereniging van dit dorp dan kan het gebeuren dat het opeens tot je doordringt welk een grote betekenis deze vereniging voor Silvolde had en ongetwijfeld nu nog heeft.

Dat overkwam mij bij het lezen van de feestgids van de vereniging "Silvold's Belang" die in 1939 werd uitgegeven bij gelegenheid van het 20-jarig bestaan. Met gegevens uit deze gids hoop ik hij de lezer een beetje belangstelling te wekken voor het verleden en het heden.

Hoe begon Silvold's Belang?

Zoals u ongetwijfeld weet, was Nederland neutraal tijdens de 1e wereldoorlog (1914-1918).

Eén van de gevolgen van de gesloten grenzen in die jaren was dat de smokkelhandel bloeide. Menigeen profiteerde van de ellende van de ander door levensmiddelen en goederen zo duur mogelijk te verkopen. Waren er velen die goed verdienden en het geld weer even vlug uitgaven, verstandigen brachten hun geld naar de Boeren-Leenbank.

Na de jaarlijkse algemene ledenvergadering van deze Boeren-Leenbank in 1919 namen enkele Silvoldenaren het initiatief tot de oprichting van een vereniging die de belangen van de Silvoldse bevolking zou gaan behartigen. Men vond dat er nog veel viel te verbeteren in het dorp. En zo werd Silvold's Belang geboren.

Wat deed Silvold's Belang?

De eerste activiteiten waren: actie voeren voor een betere straatverlichting, billijke stroomprijzen en uitbreiding van het lichtnet. Er werden rustbanken geplaatst voor wandelaars en er werd overleg gevoerd met marktcommissie en kerkbestuur om te komen tot verbetering en aanleg van een standplaats voor vee

tijdens de markten. De vereniging zette zich in voor betere wegen zowel in als buiten het dorp en ook voor betere tram- en spoorverbindingen; dit alles in overleg met Belangenverenigingen van Terborg en Ulft. Regelmatig werd het afval en vuil opgeruimd dat door bewoners nogal eens langs de wegen werd gedeponeed. Bij aanhoudende droogte werden 's zomers de straten besproeid. Op initiatief van Silvold's Belang kwam er een feesttent op het marktplein en organiseerde zij in 1923 het herdenkingsfeest b.g.v. het 25-jarig jubileum van de koningin. Er was aandacht voor de afvoer van regen- en huiswater en er werd een begin gemaakt met de riolering. De Ulftseweg kreeg aan weerskanten trottoirs.

Maar er was niet alleen aandacht voor zakelijke belangen. Bij vieringen van koninklijke feesten werden 110 feestpakketten met levensmiddelen bij de minst-bedeelden bezorgd.

Op 1 april 1938 werd voor het eerst begonnen met het uitreiken van melk aan schoolgaande kinderen. Vier maal per week ontving elk kind 's morgens tijdens de speeltijd een kwartliter gepasteuriseerde melk. In deze schoolmelkverstrekking was Silvold's Belang een grote stimulator en zij droeg hierin ook financieel bij. Tijdens de crisisjaren gingen er ieder jaar zwakke Silvoldse kinderen naar "Mooi Gaasterland" of een andere vakantiekolonie om daar in een periode van zes weken weer aan te sterken. Ook dit project kon op financiële ondersteuning van Silvold's Belang rekenen.

Welke plannen had Silvold's Belang in 1939?

Er werden nog besprekingen gevoerd met de P.G.E.M. over de aansluiting van de Kroezenhoek; bij de geprojecteerde uitbreiding van Silvolde lag er ook een plan voor de aanleg van een park in het bos bij Schuilenburg. Er werd toen al gesproken over de mogelijkheid van een museum op de plaats van het vroegere kasteel Huize Lichtenberg.

Dat was één jaar voor het uitbreken van de 2e Wereldoorlog.

In 1939 had de vereniging 108 leden; de contributie bedroeg f 0,60.

Waardering alom.

... "en bijzonder doordat zij in de crisisjaren getoond heeft den nood van de minst-bedeelden onder ons te begrijpen en bij voorkomende gebeurtenissen ook hen te laten mee vieren, door hen in stoffelijken nood tegemoet te komen"...

Voorzitter Werkliedenvereniging.

... "De thans twintigjarige heeft ondanks haar jeugd oog gehad voor de realiteit, doordat zij van de gemeentelijke overheid in het algemeen niet meer verlangde dan financieel te verdedigen was"...

De burgemeester der gemeente Wisch.

... "Trots het geringe bedrag der contributie heeft het volijverig bestuur het zoo weten te bewerken dat groote dingen tot stand zijn gekomen"...

Voorzitter Middenstandsvereniging.

TOEN EN NU.

Toen ik in 1972 in Silvolde kwam wonen, ontving ik van de makelaar: "Historisch Boekje Silvolde"; uitgegeven in 1969 door Silvold's Belang bij gelegenheid van haar 50-jarig bestaan; een alleraardigst boekje waarin ik al vaak heb gelezen en zo af en toe nog graag terugblader.

Ik ben al jaren lid van de vereniging en ik zou voor de vereniging willen dat alle Silvoldenaren dat zijn. Silvold's Belang verdient het.

Tragisch of komisch?

door Frans Winkels te Tiel

In het Oud-Rechterlijk Archief (ORA) van de Hoogheid Wisch in het Rijksarchief (RAG) te Arnhem (toegangsno.0209) troffen wij onder inventarisno. 350 (een doos met twee dikke pakken aktes) een gebeurtenis aan die zich te Silvolde afspeelde in het jaar 1788 en die ons het vermelden waard leek.

Vooraf.

Op zondag 14 maart 1723 werden te Doesburg twee mannen gearresteerd: de arme , 51-jarige Doesburgse marskramer Abraham Salomon Heyman en de 29-jarige, in Praag geboren Benjamin (alias Abraham) Moses. Beide mannen, Joden, maakten deel uit van een in Overijssel en Gelderland opererende, goed georganiseerde Joodse roversbende onder leiding van 'generaal' Selich en de in Calcar wonende 'kapitein' Moses Dickop(!). De bende werkte met 'tipgevers', vaak familieleden van de 'grote jongens' zoals Abraham Salomon Heyman (en soms 'in vaste dienst') die aan kapitein Dickop doorgaven als ze wisten dat er ergens 'koopmanschap te doen' was. Het gestolen goed werd verkocht in Amsterdam, o.a. bij 'Simontje in de Nieuwe Weesper Kerkstraet'.

Met de gearresteerde benedeleden, twee in Doesburg en eveneens twee in Zwolle, is het niet goed afgelopen: drie benedeleden kregen de doodstraf. Onze Doesburgse marskramer, die de schrik om het hart sloeg bij het zien van de pijnigings-instrumenten die de scherprechter uit Zutphen voor hem had meegebracht en vlot bekende, kwam er nog relatief genadig af: geseling, brandmerking en twaalf jaar tuchthuisstraf, omdat het 'slechts' zijn debuut in de wereld van de misdaad was geweest. Abrahams vrouw, Roosken Mendels, en hun kinderen werden voorgoed uit Gelderland verbannen.

Het optreden van deze Joodse roversbende heeft in Gelderland en Overijssel voor veel opschudding gezorgd, ook omdat ze niet altijd zachtzinnig optraden bij hun

acties. Dit heeft tot gevolg gehad dat in Gelderland in 1726 een plakkaat werd afgekondigd, waarbij het Joden verboden werd om op het platteland te wonen.

Salomon Moses

De gebeurtenissen van 1723 was men in Gelderland na enige tientallen jaren al weer vergeten; op het platteland vestigden zich hier en daar weer Joden. Dat was ook blijkbaar in Silvolde het geval. In de jaren 1773 en 1774 woont daar een Jood die Salomon Moses heet. In 1773 en 1774 krijgt het gerecht van het Ambt Wisch verzoeken binnen om beslag te leggen op de goederen van Salomon Moses i.v.m. een schuld die hij heeft aan enige zakenlui en het gerecht nodigt Salomon uit, te komen vertellen wat er precies aan de hand is (RAG toegangsno. 0209 inventarisno. 348 2 losse aktes).

Aanleiding tot de gebeurtenissen te Silvolde op 4, 5 en 13 maart 1788.

In de 18e eeuw komen grote stromen 'economische asielzoekers' vanuit m.n. Duitsland Gelderland binnen. Ook Silvolde krijgt met dit probleem te maken. In 1732/1733 spreekt de graaf van Bergh over kolonies van 'vagebonden' en 'lediggangers' die bij de Bonte Brug hutten bouwen en familieleden laten overkomen. In de archieven uit het derde kwart van de 18^e eeuw komen we regelmatig namen van deze armoedzaaiers tegen met de mededeling dat ze de heerlijkheid Wisch zijn uitgezet (o.a. in RAG toegangsno. 0209 invoeringsno. 347). Wie financieel-onafhankelijk of voor de economische bedrijvigheid (o.a. de DRU-fabriek) van belang was, werd geen strobreed in de weg gelegd, werd hiernaar toegehaald.

Ook Salomon Moses is wellicht rond 1774 de Heerlijkheid Wisch uitgezet. Begin 1788 is hij echter weer in het dorp Silvolde present. '*zekere vreemde Jode zig noemende Salemon Moses*' vraagt aan de officier van de hoogheid Wisch, drost Mr. Jan Arnold (Nering) Bögel, toestemming om zich in Silvolde te mogen '*nederzetten*'. Zijn verzoek wordt niet gehonoreerd met als argument

dat 'zulks bij's Landschapsplacaten uitdrukkelijk (is) verboden'. Salomon moet dus, populair gezegd, 'opkrassen'. Ondanks dit verbod neemt de waarschijnlijk niet-rijke koopman Salomon met zijn vrouw, Helena Levi, zijn intrek in het huis van Hendrik Wolters in Silvolde. Hendrik Wolters woonde waarschijnlijk aan de Ulftseweg tussen de nummers 12 en 18. De toenmalige Silvoldse middenstanders (o.a. Lubbers, Massop, Overkamp, Pierik en Te Leuke) zijn waarschijnlijk niet blij geweest met de komst van deze 'concurrent'. Hoe het ook zij: de drost wordt geïnformeerd: '*Den Heer Officier deser Hoogheyd Wisch geïnformeert wordende , dat...*'

De gebeurtenissen op 4 maart 1788.

De drost, kwaad omdat Salomon zich, tegen zijn uitdrukkelijk verbod in, heeft 'verstout' zig met een vrouwspersoon te Sillevolde in het huis van Hendrik Wolters neder te zetten' klimt op het stadhuis van TerBorg zelf in de pen om een lastgeving te schrijven voor zijn voogd Jan Plante en onder-voogd Hendrik Huetink. Bögel geeft hun opdracht om naar Salemon Moses en Hendrik Wolters in Silvolde te gaan en;

- Salemon te zijnen huize een stuk van Bögel voor te lezen waarin hem wordt medegedeeld dat hij binnen uiterlijk acht dagen uit de hoogheid Wisch vertrokken moet zijn en dat op weigering een nog nader te bepalen straf zal staan.

- Ook aan Hendrik Wolters moet Bögels tekst worden voorgelezen. Hem wordt gelast ervoor te zorgen dat Moses (en zijn vrouw) binnen de gestelde termijn uit zijn huis '*...gedelogeert is*'. Voldoet Hendrik niet aan deze eis dan zal hij daarvoor worden gestraft. Dat laatste dreigt nu reeds voor hem omdat hij '*eygener auctoriteit en tegen 's Lands placaten*' inwoning aan Salomon en Helena heeft verleend.

Schijnbaar is de drost ook kwaad op de voogden. Zij hadden hem moeten informeren, hebben dit waarschijnlijk niet gedaan, want de lastgeving eindigt met de zin: '*En zal den Voogd hiervan hebben te relateren*'. Bögel wil dus weten of zijn opdracht wordt uitgevoerd.

De gebeurtenissen op 5 maart 1788.

Gewapend met Bögels lastgeving tijgen agent Jan Plante en onder-agent Hendrik Huetink op woensdag 5 maart 1788 naar Silvolde om de opdracht van de drost uit te voeren. Vervolgens vervoegen ze zich op het stadhuis in Terborg om onder ede te verklaren dat zij de opdracht volgens de lastgeving hebben uitgevoerd: *'Den voogd J. Plante geadsisteert met den ondervoogd Hend: Huting, relateert op sijnen gedanen Eed de voorstaande aanzage bij voorlesinge derselver voor's Hoofds aan den Jode Salomon Moses en Hend: Wolters gedaan te hebben op den 5 maart 1788'*, zo schrijft de adjunct Landschrijver M. Pliester onder Bögels lastgeving.

In vele Silvoldse herbergen -er waren er toen nogal wat: de Roskam, de Swaan, de Tabaksplant, Lubbers, enz. zullen door voor- en tegenstanders verhitte debatten hebben plaatsgehad. En men zal zich hebben afgevraagd: houden Salomon en Hendrik de poot stijf of...*'wi'j zölt zien...'*

De gebeurtenissen op 13 maart 1788.

Salomon en Helena blijven zitten waar ze zitten en Hendrik Wolters 'delogeert' hen niet. De drost, daardoor steeds kwader, klimt op 13 maart 1788 op het stadhuis in Borg weer in de pen om een nieuwe lastgeving te schrijven voor de voogden (agenten) Jacobus Bekking en Jan Plante en drie niet met name genoemde ondervoogden (hulpagenten).

De 'ordre' luidt als volgt:

- Jullie gaan met zijn vijven naar Silvolde. Eerst gaan jullie bij koster-schoolmeester Hendrik Willem Noiij aan en overhandigen hem dit papier. Hij moet de klok luiden (ten teken dat er nieuws is) en dan moet hij mijn tekst op de gebruikelijke plaats (bij de Gereformeerde Kerk) voorlezen aan de ingezetenen van Silvolde.

- Dan gaan jullie naar het huis van Hendrik Wolters om te kijken of Salomon Moses daar nog is: *'zig aldaar nog zoo mogte bevinden, dien Jode met sterke hand te delogeren, het Dorp en dese Hoogheijd te doen ruijmen,*

onder bedreijginge, dat zig niet zal hebben te verstouten, weder met ter woon in deser Hoogheijd op eenige wijze neder te laten en te verblijven, op poene dat in zulken gevallen, ten rigoreusten tegen hem zal worden geprocedeert'.

- De vijf agenten moeten tenslotte 'van hunn wedervaren relateren' (verslag uitbrengen).

De vijf vertrekken naar het dorp Silvolde. Eerst gaan ze bij koster-schoolmeester Hendrik Willem Noiij langs en overhandigen hem de brief van Mr. Jan Arnold. De koster, waarschijnlijk al in de kerk aanwezig, omdat er in Silvolde op donderdag werd gedoopt en getrouwd, luidt de klok- '*bij het aantrekken der klokke*'- en enige ingezeten stromen toe. De koster leest op de plaats waar altijd de 'briefkes' worden voorgelezen de brief van de drost voor:

'Den Heer Officier der Hoogheid Wisch (de drost) zig in de noodzakelijkheid bevindende, om den Jode Salomon Moses, welke zig heeft durven verstouten, om tegen het uitdrukkelijk verbod bij 's Lands Placaten, in 't Dorp Sillevold een Huijs te betrekken, op heden met de sterke hand uit het gemelde Dorp te doen delogeren, Doet bij desen, voor zo veel nodig of dienstig daarvan aan elk en een ijder kennis geven, en deselve op het ernstigste verbieden, van dien Jode ooit weder in te nemen, of eenig Huis of Kamer te verhuren, bij poene (=op straffe van) dat tegen die gene, welke desen contrarie mogten komen te doen, conform de Placaten van den Land rigoreuselijk zal werden geprocedeert;
Actum Borg, Den 13^e Maart 1788.

Ter ordonnantie, (in opdracht geschreven)

M. Pliester

Adjunct Land.schr. (=landschijver; (klerk ter secretarie)

In verband met de betaling van de verrichte arbeid noteert Noiij op de brief van de drost: *Dese Peubelijkatie hebbe ik onderget. te Sillevoldt bij 't Luijden der klokke gepeubelieseert. H.W. Noiij kustos.'* Het vijftal agenten begeeft zich vervolgens naar het huis van Hendrik Wolters. De drie hulpagenten krijgen daar van de 'leiding van de operatie' opdracht Salomon Moses buiten het dorp te brengen. Waarschijnlijk wordt (na een rustige wandeling) Salomon Moses bij de Bonte

Brug 'over de grens' gezet. Voordat ze daar van elkaar afscheid nemen, krijgt Salomon nog 'aangezegt, dat zig niet hadde te verstouten, zig in dese Hoogheid op eeniger wijze met er woon weder neder te laten of te verblijven, op poene, dat ten rigoreusten alsdan tegens hem na bevinden zoude worden geprocedeert'. En Moses? Hij belooft dat natuurlijk:...'het welke dan ook door hem was aanbeloofd'.

Onze brave hoofdagenten, Jacobus Bekking en Jan Plante, zitten intussen aardig met Moses' echtgenote, Helena Levi, 'in de maag'. Helena is zwanger en '...zig in een toestand van barensnood hadde vertoond, geassisteert met een vroedvrouw' (waarschijnlijk Johanna Venneman). Het probleem wordt als volgt opgelost: '...hadde zij die vrouwe niet kunnen delogeren, maar aangezegt, ingevalle dese omstandigheden mogten ophouden, en geen werkelijk kramen hierop volgen, dat alsdan mede het Dorp en de Hoogheid moeste ontruïjmen'. En tussen een paar echte of gespeelde weeën door knikt Helena dat ze zich daaraan zal houden.

Van hun wedervaren brengen de heren Bekking en Plante vervolgens onder ede verslag uit aan drost Jan Arnold.

Hiermee lijkt ons verhaal af te zijn. Dat is echter niet het geval. Leest u wat er nog geen anderhalf jaar later gebeurt.

Gebeurtenissen op 15 december 1789.

Op 3 augustus 1789 verkopen Anthoni Fransen en zijn echtgenote, Elisabeth Brunsveld, aan...(jawel!) Moses Salomon en desselfs huisvrouw Helena Levi hun huis met erachter een groentetuin in het dorp Zilvolde tussen 't huis van Anthoni Cremer, en dat van de Diacone voor f 650,-. Moses betaalt f 200,- en krijgt voor het resterende bedrag (f 450,-) van Fransen een lening. Het transport vindt plaats op 15 december 1789 om half elf voor stadhouder (plaatsvervanger van de drost) H.W. Schaars (RAG 0209 inv.no.350).

Hoe een en ander zich in Silvolde werkelijk heeft afgespeeld laten wij graag aan de fantasie van de lezer over. Ons antwoordt op de vraag 'Tragisch of komisch?' luidt: komisch.

De heemkundige vereniging "Old Sillevold"
dankt onderstaande bedrijven en organisaties
voor hun financiële ondersteuning.

AUTOBEDRIJF MAZDA TE KAAT

AUTOMOBIELBEDRIJF TEN HAVE

BOUWBEDRIJF LANKVELD

HECOSYS COMPUTERS

INSTROMET

JAARTSVELD WEGENBOUW BV

LOVINK TERBORG

NOTARISKANTOOR MUIJSERS

RABOBANK GAANDEREN - SILVOLDE

SUPER DE BOER

WINKELHORST LEDERMODE

WOONCREATIE HANS VAN DEN HURK